

EREVNA

N:r 2

Juni

1945

Innehåll

Uppståndelsen och dopet.	
Av Hovpredikant Bo Giertz.	65
Allegori och verbalinspiration.	
Av Professor Hugo Odeberg.	82
Anteckningar till nytestamentliga texter.	
Av Professor Hugo Odeberg.	85
Petri bekännelse. (Matt. 16:13-20. 5 e. Tref.)	85
Ned från förklaringens berg. (Matt. 17:9-13. Kr.Förkl.d.)	88
Huset på hälleberget. (Matt. 7:22-29. 8 sönd. e. Tref.)	90
Trogen i det minsta. (Luk. 16:10-15. 9 sönd. e. Tref.)	92
Förspillda tillfällen. (Matt. 11:20-24. 10 sönd. e. Tref.)	94
Gudaktighetens sken. (Matt. 23:1-12. 11 sönd. e. Tref.)	96
Enkelt och ärligt tal. (Matt. 5:33-37. 12 sönd. e. Tref.)	98
Änkans skärv. (Mark. 12:41-44. 13 sönd. e. Tref.)	100
Uppenbarelsen för de enfaldiga. (Matt. 11:25-30. 14 sönd. e. Tref.)	102
Realia till Joh. ev. 20:6.	
Av professorn i österländsk litteratur, fil. dr Aapeli Saorisalo.	105
Judisk syn på Profeterna som fredskämpar.	
Av Fil. lic. Herman Wohlstein.	108
Innehållsförteckning.	112

Innehållsförteckningen i slutet av häftet och sidhänvisningar i texten enligt originaltexten.

Uppståndelsen och dopet.

Av Hovpredikant *Bo Giertz*.

» Om I alltså ären uppståndna med Kristus ...» (Kol. 3:1). Paulus utgår tydligen ifrån att de människor, som han talar till *äro* uppståndna tillsammans med Kristus. Det är till de kristna i Colossae som han skriver så. Hans mening är uppenbarligen, att en kristen är uppstånden med Kristus.

Det tjugonde seklets religiositet har i regel inte haft lätt att tillgodogöra sig den tanken. Dess fromhet har varit moralistisk och subjektiv. Att uppstå med Kristus har därför knappast betytt något annat än att »resa sig ur synden» för att börja ett nytt liv i Jesu efterföljd. Jesus har ju ofta icke varit något annat än förebild och kraftkälla. Att uppstå med honom har därför kommit att betyda, att en fallen människa, gripen av hans exempel och hans kärlek reser sig ur sin förnedring, blir en ny och bättre människa och lever ett, liv, som är bestämt av Kristus och hans ande.

Denna tolkning innehåller nu onekligen ett fragment av sanningen, men knappast mera än ett fragment. Den gör på intet vis rättvisa åt det väldiga kosmiska perspektiv, i vilket Bibeln ser Kristus och allt det, som sker genom hans frälsningsverk.

Uppstånden med Kristus...

Vill man söka förstå de orden, måste man först och främst sätta sig in i vad Kristi uppståndelse innebär för den bibliska livssynen. För en modernt omfriserad kristendom är Kristi

uppståndelse knappast något annat än ett bevis för hans andes odödlighet. Det väsentliga anses vara, att Herren lever. Omständigheterna vid uppståndelsen, den tomma graven, hans kropps förvandling, hans nya gestalt och mycket annat skjutes undan som oväsentligt. Det enda betydelsefulla anses vara, att Kristusanden i dag är en levande realitet och att Kristus alltjämt lever och verkar.

Detta innebär nu en mycket betänklig förkortning av det bibliska perspektivet. Det betyder nämligen, att man begränsar Kristi verk efter uppståndelsen till ungefär detsamma, som utfördes av Människosonen under hans jordeliv. Liksom han då kom för att uppsöka och frälsa det som var förtappat och förlorat, så fortsätter han nu — menar man — detta sitt verk i osynlig och andlig gestalt. Uppståndelsen innebär alltså realiteter detsamma som odödlighet. Den Jesus, som vandrade på Galileens vägar, är alltjämt verksam. Enda skillnaden är, att han är obunden av tid och rum.

Allt detta är naturligtvis sant och riktigt. Men det innehåller endast ett litet stycke av det, som Nya Testamentet vill ha sagt med sitt vittnesbörd om Kristi uppståndelse. För Bibeln är det nämligen en fundamental olikhet mellan tiden före och efter uppståndelsen. Olikheten består inte bara däri, att Kristus blivit höjd över tid och rum och kan fortsätta sitt verk. Det är visserligen en viktig biblisk tanke. Gud »har låtit sin tjänare uppstå, och han har sänt honom för att välsigna eder». (Apg. 3:26.) Men detta är endast en liten del av uppståndelsens innebörd. Kristi uppståndelse har nämligen för Nya Testamentet en kosmisk betydelse. Den är en av de stora milstenarna i världsförloppet. Det är icke alls så, att Kristus efter uppståndelsen fortsätter alldeles samma verk, som han utförde före den. Det är tvärtom så, att Kristi verk både före och efter uppståndelsen skulle ha varit meningslöst, om icke uppståndelsen funnes där som en real händelse med konsekvenser för hela den skapade världen.

Vad innebär då Kristi uppståndelse?

»Nu har Kristus uppstått från de döda såsom förstlingen av de avsomnade. Ty eftersom döden kom genom en människa, så kom ock genom en människa de dödas uppståndelse. Och såsom i Adam alla dö, så skola ock i Kristus alla göras levande.»

Dessa ord av Paulus (1 Kor. 15:20-22) sätta med ett slag uppståndelsen in i dess kosmiska sammanhang. Det är inte längre tal blott om att Jesus såsom individ lever vidare. Det är i stället tal om en förnyelse, som gäller hela mänskligheten, ja hela den skapade världen. Och denna förnyelse har sin begynnelse, sin första genombrottspunkt just i Kristi uppståndelse.

I Adam ha alla dött. En gång skapades denna värld som ett Guds sköna konstverk. Genom avfallet och synden är allt vanställt och korruperat. Världen är under dödens och djävulens våld. Det är denna fallna och förlorade värld, som Gud älskar och vill återlösa. Därför att hans planer med den korsats och hans goda verk blivit förstört, skall han skapa en ny värld, nya himlar och en ny jord. Men den fallna världen skall ha sin möjlighet till frälsning, d.v.s. sin möjlighet att renas och förvandlas för att leva vidare i den nya världen. Därför har Gud ställt Kristus på gränsen mellan de två tidsåldrarna. Den gamla tidsåldern går nu mot sitt slut. Den är dömd för syndens skull. Den är lagd under förgängelsen, den skall förintas med allt vad den är och allt vad den berömmar sig av. Men dessförinnan öppnar Gud en möjlighet för hela den fallna världen att få ingå i den nya tidsåldern, i Guds rike. Denna möjlighet öppnar han genom Kristi försoningsdöd och hans uppståndelse. *Försoningen* inviger en ny och levande väg, som leder in i det rike »som icke är gjort med händer, det är, som icke tillhör den skapelse, som nu är». Genom detta försonande offer kan också den gamla skapelsen renas och befrias från den skuld, som

annars skulle göra det otänkbart, att den kunde bli delaktig av den tillkommande världens liv. *Uppståndelsen* åter betyder, att denna tillkommande värld tar gestalt. De dödas uppståndelse är nämligen endast ett parallellbegrepp till den nya världen, till Guds rike och till den tillkommande tidsåldern. Därför kan det talas om »dem som bliva aktade värdiga att få del i den nya tidsåldern och i uppståndelsen från de döda» (Luk. 20:35). Därför kan »uppståndelsen från de döda» framställas såsom något som snarare är en existensform än en händelse, såsom när det heter: »Så kom ock genom en människa de dödas uppståndelse» (1 Kor. 15: 21) eller när Jesus säger: »Vid uppståndelsen taga män sig icke hustrur» (Matt. 22:30) och »Jag är uppståndelsen och livet» (Joh. 11:25).

Uppståndelsen innebär alltså begynnelsen av en ny tidsålder. Kristus har uppstått från de döda såsom förstlingen av de avsomnade. I det släkte, som helt och hållet ligger under död och förgängelse har det skett något revolutionerande nytt. Skulden, som lade oss under dödens välde, är försonad. Den fallna skapelsen återupprättas. Begynnelsen sker med Kristus. Han, som burit den fallna mänsklighetens förnedringskropp och vandrat på jorden i syndigt köttets gestalt (Rom. 8:3) blir förhärligad genom ett ingripande av Gud, lika väsentligt och betydelsefullt som den första skapelsen. Guds översvinnligt stora makt såg urkristendomen framför allt manifesterad i »den väldiga styrkas kraft, varmed han har verkat i Kristus, i det han uppväckte honom från det döda och satte honom på sin sida i den himmelska världen» (Ef. 1:19 f.). Kristus är med kraft bevisad vara Guds son alltifrån uppståndelsen från de döda (Rom. 1:4). Det är så långt ifrån, att urkristendomen skulle betrakta Kristi uppståndelse som en bekräftelse på en filosofisk lära om själens odödlighet eller det godas eviga väsen, att den tvärtom anser den vara något absolut nytt, utan motsvarighet i världens föregående historia. Därför finns det icke heller

den ringaste likhet mellan Kristi uppståndelse och de uppväckelser från döden, som evangelierna för övrigt känna till. Lasarus, Jairi dotter och änkans son i Nain äro för urkristendomen endast bevis på, att Kristus förmår tvinga döden att släppa sitt byte. Därmed äro de också tecken på att den nya tidsåldern är nära och att dess hemlighetsfulla krafter redan överskygga denna värld, när Messias trätt in i den. Men de nämnas aldrig vid sidan av Kristi egen uppståndelse. De ha ingen jämförlig betydelse. När Kristus uppstår från de döda, betyder det nämligen, att Gud för första gången gripit in i den gamla världsåldern och där utfört det stora nyskapelseverket, som upprättar en ny värld, skapar en helt ny existensform och upprättar ett nytt rike. Den nya tidsåldern, Guds rike i dess härlighet och makt, har på en enda punkt framträtt inom gränserna för den gamla världen, och det är i den uppståndne Herrens gestalt. Urkristendomen är visst inte ointresserad av uppståndelsens »Huru?». Den vet att betyga att graven var tom. Detta förgängliga hade nämligen iklätt sig oförgänglighet och detta dödliga hade iklätt sig odödlighet. En sådan detalj är icke oviktig för urkristendomen. Den ser häri beviset för att Guds nyskapelseverk på en gång innebär, att den gamla världen *förgås* och att den genom ett nyskapelseunder *fortbestår*, om den nämligen är återlöst i Kristus och har del i Kristus.

Samtidigt är urkristendomen ganska suveränt likgiltig för alla försök att bringa berättelserna om uppståndelsen till en rationell och motsägelselös enhet. Eftersom människorna icke hade mindre logik på den tiden än nu, måste dessa oklarheter ha varit fullt medvetna för urkyrkan. Den har lugnt låtit dem stå. Den visste, att den nya världens genombrott betyder en så genomgripande förnyelse av alla existensformer, att den aldrig kan uttryckas motsägelselöst i denna tidsålders tankeformer. Det är icke ett bevis *mot* dess realitet, utan det stora beviset för, att den verkligen *har* en egen realitet långt utöver och

bortom allt vad vi kunna uttrycka eller tänka. För det förnuft, som helt och hållet är fjättrat vid denna tidsålder, kommer en kritisk undersökning alltid att ge vid handen, att Kristi uppståndelse är en klen betygad och ganska suspekt händelse. Det kan inte vara annorlunda. Evangelium består icke i »övertalande visdomsord», som kunna göra det plausibelt för ett kyligt avvaktande förnuft, att Kristus kanske ändå kunde vara sänd av Gud och att det kunde vara en god spekulation att satsa något på honom. Men »eftersom världen icke genom sin visdom lärde känna Gud i hans visdom, behagade det Gud att genom den dårskap han lät predikas, frälsa dem som tro» (1 Kor. 1:21). Denna predikan har sin egen bevisning, i ande och kraft, och denna tro är icke grundad på sådan visdom, som imponerar på en kritiskt tänkande människa, utan den är grundad på Guds eget ingripande (1 Kor. 2:4-5). Den visshet, urkyrkan ägde om Kristi uppståndelse, var grundad på ett sådant Guds ingripande, ett under, som sprängde gränserna för allt rimligt, och ett händelseförlopp, som just i sin orimlighet undanröjde varje möjlighet till tvivel och tvekan. Därför har uppståndelsens evangelium stått fast genom tiderna, lika orubbligt och lika orimligt, medan allt det, som på Pauli tid var världens högsta visdom i Alexandria och Athen numera endast är antikvariska kuriositeter i Lund och Upsala. Det är först när man försökt rationalisera uppståndelsens budskap och bringa den i harmoni t.ex. med världens idealistiska filosofi, som det domnat bort i maktlöshet.

Uppståndelsen innebär alltså begynnelsen till en ny tid. När Kristus i förklarad och nyskapad gestalt gick ut ur graven, började ett nytt kapitel i världens historia. Förut hade skapelsen restlöst legat under syndens och dödens välde. Nu är den åtminstone på en punkt återupprättad. Gud har begynt att förverkliga den nya skapelse, som en gång skall avlösa den gamla.

Det är detta, som ger Kristi uppståndelse dess överväldi-

gande betydelse för den kristna tron. Kristus är nämligen, som vi hörde, *förstlingen av dem som uppstå*. Genom honom har de dödas uppståndelse kommit in i världen såsom en lika allomfattande realitet som försoningen. Hela detta skeende är nämligen ett skeende med hela släktet. I Adam ha alla dött. I Kristus skola alla göras levande. Hans uppståndelse är icke en individuell händelse. Han har uppstått såsom representant för hela vårt släkte, liksom han dött för hela vårt släkte. Liksom han bar alla våra synder i sin kropp upp på korsets trä och dog för deras skull, blev han också uppväckt för allas vår rättfärdiggörelses skull (Rom. 4:25). Varje människa har del i hans uppståndelse på alldeles samma sätt, som hon har del i hans lidande. Det ena som det andra har en kosmisk betydelse. Allt som finns i himmel och på jord är försonat genom hans offerdöd, och allt är inneslutet i den möjlighet till nyskapelse och evigt liv, som är manifesterad och för första gången förverkligad i hans uppståndelse.

Detta är alltså i korthet uppståndelsens betydelse för vårt släkte: Därför att Kristus ödmjukade sig och blev lydig intill döden på korset har Gud upphöjt honom över allting. Han har avlagt tjänareskepnaden och gått in i sin härlighet, sedan han först genom offret av sig själv har försonat världens synder. I kraft av sin försoning och sin seger kan han nu »så förvandla vår förnedringskropp, att den bliver lik hans härlighetskropp — genom den kraft, varmed han ock kan underlägga sig allt» (Fil. 3:21). I Kristus har hela den gamla skapelsen en möjlighet till återupprättelse och förnyelse. Genom de dödas uppståndelse är en port öppnad mellan den nya tidsåldern och den gamla. Det leder en väg från syndens och dödens värld till livets. Ja, livet har redan trätt in i dödens värld och är verkligt där. Den Uppståndne är det nya rikets representant mitt i den gamla världen.

Därmed är det viktigaste sagt om uppståndelsen, och vi kunna taga ett steg vidare i vårt försök att tolka innebörden av orden: **uppstånden med Kristus**.

I och med Kristi uppståndelse har nämligen den nya aionen med sina krafter trätt in i vår värld. Detta har skett på ett sätt, som får konsekvenser för all framtid. Den Uppståndne fortsätter nämligen sitt verk och sin närvaro i världen. Han har grundat sin Kyrka, som är bärare av den nya tidsålderns liv. Mellan den uppståndne och hans kyrka råder emellertid en viktig olikhet: Kyrkans yttre gestalt tillhör helt och hållet den gamla tidsåldern. I det avseendet liknar hon Kristus, sådan han var *före* uppståndelsen. Även Kyrkan har en förnedringskropp och en tjänaregestalt, som helt och hållet är hämtad från denna världen. Men det som gör Kyrkan till Kyrka är närvaron av något, som icke är av denna världen, nämligen *den Uppståndne själv*. Hon är Kristi kropp. Hon äger hans Ande. Därför äro den nya tidsålderns krafter verksamma i henne. Hon företräder den nya tidsåldern, som i henne tar gestalt på ett fördolt och hemlighetsfullt sätt. Därför är hon en gåta för världen. För världen måste hon te sig som en förening eller en rörelse, kanske som ett instrument för skumma politiska intressen eller en produkt av vissa bestämda nevrosor. Världen — och till världen hör i detta fall hela den profana vetenskapen, så långt den arbetar uteslutande med inomvärldsliga perspektiv — har ingen möjlighet att förstå kyrkan såsom Kyrka, d.v.s. såsom en gudomlig skapelse, en uppenbarelse av Kristi uppståndelseliv, ett framträdande i denna världen av en verklighet, som ingenting mindre betyder än begynnelsen till nya himlar och en ny jord.

Det är endast *tron*, som kan fatta, vad det här egentligen är fråga om. Tron sätter nämligen människan i förbindelse med den Uppståndne och med de realiteter, som här äro utslagsgivande. Det är därför ofrånkomligt, att det kommer att bli en fundamental olikhet mellan en profan och en kristen betrak-

telse av allt som hör till kyrkan. Det blir samma olikhet, som det måste bli mellan en tondöv och en musikalisk människa i upplevelsen av ett musikstycke. Den musikaliske har verkligen andra möjligheter att förstå det, liksom den seende har andra möjligheter att uppfatta verkligheten än den blinde. En verklig kunskap om kristendomen, bibeln och kyrkan är inte möjligt utan en levande kontakt med den uppståndne Kristus.

Kyrkan är nu lättast gripbar i Ordet och Sakramenten. Det är vid dem, som den Uppståndne först och främst bundit sin närvaro i denna tidsålder. Vill man alltså komma i kontakt med det skeende, som utgår från den Uppståndne, hänvisas man först och främst till att höra Ordet och mottaga Sakramenten. Genom dem träder Kristus in i vår jordiska och kroppsliga tillvaro; och där den Uppståndne är, där är alltid också den nya aionen, där är syndernas förlåtelse, liv och salighet, för att uttrycka saken traditionellt-lutherskt.

Eftersom nu Kristus är närvarande mitt ibland oss, dold under nådemedlens gestalt, så finnes det också en möjlighet att redan här på jorden träda i levande kontakt med den nya tidsåldern. Att vara en medlem av Kyrkan eller en lem i Kristus — vilket är sak samma — innebär ingenting mindre än att komma i förbindelse med den nya världen.

Hurudan är denna förbindelse?

Egentligen kan den tyckas orimlig. Den gamla aionen, hela den fallna världen, är ju radikalt skild från den nya. Detta dödliga måste ikläda sig odödlighet. Kött och blod kunna icke få Guds rike till arvedel. Endast genom den stora förvandlingen, som uppslukar döden och det dödliga och skapar nytt liv, kan någon ingå i den nya aionen. Det är ett under lika stort som Kristi uppståndelse. Hur kan det då vara möjligt, att en människa redan *här* och *nu* skulle kunna bli medborgare i denna nya värld?

För att förstå, hur Nya Testamentet tänker sig denna sak, måste vi först åter påminna oss, att det endast finnes *en* punkt, där de båda världarna tangera varandra, och där den ena bryter in i den andra. Denna punkt är Kristus. Den Uppståndne tillhör en ny skapelse. Samtidigt är han kvar i den gamla världen. Såsom Uppstånden har han vandrat på dess vägar, undervisat sina lärjungar om Guds Rike, sänt ut dem att döpa och göra alla folk till lärjungar. Såsom den Himlafarne är han alltjämt närvarande i denna värld, under mysteriets och sakramentets gestalt, i Andens gåvor, i Kyrkans alla livsfunktioner. Men han är det väl att märka i en yttre gestalt, som helt och hållet tillhör den skapelse, som nu är. Ingenting av det, som tillhör Kyrkan, bär den nya tidsålderns yttre gestalt. Det nya är närvarande i det gamlas former. Det är ett mysterium, ett sakrament, en hemlighet. Likafullt har något nytt kommit. Allt vad som är i den Uppståndne, hela den livsrealitet, som präglas av försoningen på Golgata och av den nya skapelsen i uppståndelsen är här tillstädes, fastän fördolt.

En människa blir nu delaktig av detta, när hon blir delaktig av Kristus. Med Kristus träder hon i förbindelse genom tron. Tron betyder, att hon förenas med Kristus, tages upp i hans person, får del i allt, vad han äger och blir en del av honom själv, en lem i hans kropp. Allt detta sker, väl att märka, utan att hennes yttre livsbetingelser ändras det allra minsta. Hon har samma kropp kvar, hon bär på samma kött, d.v.s. samma fördärvade natur, hon är alltjämt underkastad sjukdom och död. Vad som har skett med henne, uttrycker Nya Testamentet pregnant så: Edra kroppar äro Kristi lemmar. I ären ett Guds tempel. Guds Ande bor i eder. Kristus är i eder. Men den som icke har Kristi ande, han hör icke honom till.

Här gäller nu regeln: Om nu Kristus är i eder, så är väl kroppen hemfallen åt döden för syndens skull, men Anden är liv för rättfärdighetens skull. (Rom. 8:10.) Att Kristus träder

in i en människa, betyder inte att hennes kropp blir förvandlad. Den tillhör fortfarande den gamla tidsåldern och står därför under förgängelsen. Men i denna dödliga kropp har det kommit något nytt, som innebär delaktighet av Kristus och hans Ande. Detta nya betyder del i den nya aionen och uppståndelselivet där. »Anden är liv.» Den tillhör den nya skapelsen. Den skall därför icke förgås med den gamla världen. »För rättfärdighetens skull» är den uttagen ur syndens och dödens sammanhang, d.v.s. i kraft av Kristi försonande laguppfyllelse och lidande är den — även när den blir ett med en syndig människa — fritagen från syndens lön, som är döden.

Mot bakgrunden av detta blir det nu möjligt att förstå Nya Testamentets syn på dopet och dess sammanhang med Kristi uppståndelse.

Dopet betyder för urkristendomen en real förening med den uppståndne Kristus. »I alla, som haven blivit döpta till Kristus, haven iklätt eder Kristus» (Gal. 3:27). Kristus upptar i dopet en människa i sin person. Från den stunden är hon »i Kristus», omsluten av Kristus, upptagen i hans livssfär, för enad med hela den pneumatiska realitet, som heter Kristus och Guds Rike. Det är alltså helt naturligt, att dopet kallas ett dop i Ande. Anden är ju just den gudomliga realitet, som är själva livsprincipen i den nya aionen. »Ty i en och samma Ande äro vi alla döpta till att utgöra en och samma kropp ... och alla hava vi fått en och samma Ande utgjuten över oss» (1 Kor. 12:13).

Detta är innebörden i pånyttfödelsen: människan blir upptagen i Kristus. Hon, som förut bara var kött och »gammal människa», har nu del i Kristus. Därmed är hon också en ny skapelse (2 Kor. 5:17), vilket icke innebär, att hennes gamla jag och hennes gamla människa skulle vara förvandlade (ty köttet är ju alltjämt kvar), utan att »något nytt har kommit»,

nämligen Kristus och med honom allt vad han vunnit genom sitt lidande och sin uppståndelse. Detta nya innebär alltså förlåtelse för alla synder, också dem som ännu vidlåda köttet ty för dem som äro i Kristus Jesus finnes ingen fördömelse. Det innebär vidare kamp mellan köttet, den gamla människan, och detta nya, som är Anden, »ty köttet har begärelse mot Anden och Anden mot köttet; de två ligga ju i strid med varandra för att hindra eder att göra, vad I viljen» (Gal. 5:17). Slutligen innebär det också *delaktighet av Kristi uppståndelse*.

Denna delaktighet av Kristi uppståndelse betyder först och främst, att den dödliga människan är förenad med den uppståndne Kristus. Därmed har hon del i något, som dött och uppstått och nu har del i den nya aionen. Eftersom Kristus är i henne, har hon del i hans Pnevma, och den är Liv. Men nu är det att märka, att **hela** människan blivit invigd till och överlämnad åt detta nya och oförgängliga. Hela hennes jag, hela hennes person, hela hennes existens är införsatt i denna nya verklighet. Detta har skett genom dopet. Rom. 6 beskriver det utförligt: Vi alla, som hava blivit döpta till Kristus, vi hava blivit döpta till hans död. Genom detta dop till döden hava vi blivit begravna med honom. Vi ha vuxit samman med honom genom en lika död. Detta innebär, att även den gamla människan överlämnats åt Kristus och inkorporerats i honom. I Kristi död hade vi ju alla vår del. Det var *våra* skulder han bar. I kraft av den hemlighetsfulla tidlöshet, som utmärker hela frälsningsdramat, voro vi alla med alla våra synder med på Golgata. Den gången var hela vår börda lagd på Honom. Där utplånades anklagelseskraften och där gottgjordes vår skuld. När alltså en människa kommer till Kristus i dopet, kommer hon bokstavligen till *sin* Frälsare. Han har långt förut tagit sig an hennes sak. När hon nu såsom real, mänsklig varelse genom dopet överlämnats åt honom, möter hon därför en syndaförlåtelse utan gräns och utan förbehåll. Gud *frälsar* verkligen

genom detta dop. Hon får del i något, som sedan den stora försoningsdagen på Golgata legat och väntat på henne. Men samtidigt innebär dopet något mycket bestämt för hennes egen gamla människa. Att hon är döpt till Kristi död betyder nämligen inte bara, att hon får del i frukterna av Kristi död. Det betyder också, att hon går in under hans dödsdom. Det var ju för *hennes* skull, som Kristus dömdes till döden. Dopet proklamerar nu, att denna dom verkligen gällde den människa, som här döpes. Att hon döpes till döden, betyder att hon dömes till döden. Hennes gamla människa får sin dom stadfäst. Liksom Kristus en gång blev korsfäst för hennes synders skull, blir nu i sin tur den gamla människan korsfäst »för att syndakroppen skall göras om intet, så att vi icke mer tjäna synden» (Rom. 6:6).

Detta är nu den negativa sidan av saken: *Dopet är en död*. Domen är fälld och stadfäst över den gamla människan. Hon föres nu bort på sin via dolorosa, där hon ständigt på nytt skall korsfästas och dödas. Men dopet är icke bara en död. Det är *också en uppståndelse*. »Vi hava genom detta dop till döden blivit begravna med honom, för att såsom Kristus uppväcktes från de döda genom Faderns härlighet, också vi skola vandra i ett nytt väsende, i liv». Vi skola vara »sammanvuxna med honom» också »genom en lika uppståndelse».

Vi se alltså, att detta att vara uppstånden med Kristus, verkligen innebär något fullt normalt, något utan vilket ett kristet liv icke existerar i biblisk mening.

Försöka vi nu precisera innebörden i denna uppståndelse, så är det — efter vad vi förut sagt — utan vidare klart, att denna delaktighet i Kristi uppståndelse *icke* innebär någon förvandling av den dödliga människan eller av köttet, så att det redan nu och här skulle vara förändrat till likhet med den uppståndnes förklarade gestalt. Nej, skatten äga vi i lerkärl. Det dödliga har icke på något vis iklätt sig odödlighet. Det är

meningslöst att försöka fastställa dopets följder på empiriskt eller psykologisk väg. De äro endast gripbara i tron. Utan tro bli de verkningslösa hos den döpte, och även när de finnas där, äro de osynliga för omgivningen, så länge den inte ser med trons ögon.

Men vad innebär då denna underliga uppståndelse? Svaret kan samlas i tre punkter.

För det första betyder denna uppståndelse med Kristus, att den Uppståndne träder i förbindelse med den döpte. Detta innebär för den döpte *en förpliktelse* att leva i Kristus. Hans gamla människa är dömd. Han skall vandra i ett nytt väsende. Kristi död var en död från synden, en gång för alla. »Så mån ock I hålla före, att I ären döda från synden och leven för Gud i Kristus Jesus. Låten därför icke synden hava väldet i edra dödliga kroppar, så att i lyden deras begärelser» (Rom. 6:11 f.). »Om I alltså ären uppståndna med Kristus, så söken det som är därovan ... Så döden nu edra lemmar, som höra jorden till: otukt, orenhet, lusta, ond begärelse, så ock girigheten, som ju är avgudadyrkan» (Kol. 3:1, 5). För urkristendomen är just döden och uppståndelsen med Kristus i dopet den mäktigaste av alla garantier mot ett missbruk av nåden. »Vad skola vi då säga? Skola vi förbliva i synden, för att nåden skall bliva så mycket större? Bort det! Vi som dött från synden, huru skulle vi ännu kunna leva i den?» (Rom. 6:1 f.).

När man i de sista två seklernas kristendom så ofta har hört varnas för dopet som en vilokudde för den falska säkerheten, så är det ett bevis på, hur långt man kommit bort från ett urkristet tänkesätt. En falsk dopuppfattning kan givetvis tjäna som sömnmedel för oomvända syndare. Men försöker man rätta en sådan missuppfattning genom att alldeles tiga om dopet eller varna för tron på dopet, har man kommit ännu längre bort från fornkristen tro. Det rätta botemedlet ligger i att predika dopet rätt som en uppståndelse med Kristus, med allt vad det innebär av förpliktelser och möjligheter.

För det andra innebär uppståndelsen med Kristus i dopet, att den kristne får sin *andel i den tillkommande världen*. Han var med sina synder i Kristus redan på korset. Nu är han också i den Uppståndne. Han har en real andel i en tillkommande värld. Såsom lem i Kristus är han nämligen inte bara en människa på jorden, som äger del i Kristi Ande. Han är också medborgare i himmelen. Hans nya liv är fördolt med Kristus i Gud (Kol. 3:4). I den osynliga världen, där allt det tillkommande väntar på den dag, då det med Kristus skall uppenbaras i härlighet, där har den döpte också sin andel. Han har »en byggnad, som kommer från Gud, en boning, som icke är gjord med händer, en evig boning i himmelen». Och denna boning är väl att märka icke blott det rum, som Kristus gått för att bereda åt de sina, utan det är »vår himmelska hydda», som verkligen motsvarar vår kroppshydda här på jorden, d.v.s. en ny kropp, med vilken den jordiska kroppshyddan en gång skall överkläddas, så att döden blir uppslukad av livet (2 Kor. 5). Så reallt tänker sig alltså urkristendomen delaktigheten i den nya tidsåldern. Vi äro på sätt och vis redan där. Gud »har uppväckt oss med Kristus och satt oss med honom i den himmelska världen i Kristus Jesus» (Ef. 2:6).

Denna sista tanke är inte lätt att åskådliggöra för ett modernt intellekt. Man kanske enklast kunde säga, att trons gemenskap med Kristus inte blott betyder, att Kristus är i oss, utan lika mycket att vi äro i Kristus. Vi äro upptagna i Kristus, inkorporerade i honom, och därmed äro vi införsatta i den nya tidsåldern. Långt bortom de yttersta gränserna för den tidsålder, som nu är, ha vi del i Kristus och hans kommande rike. Vi leva där redan såsom hans lemmar. Detta vårt liv är fördolt med Kristus i Gud. Men en gång skall det uppenbaras, nämligen när Kristus själv uppenbaras i sin härlighet.

För det tredje innebär slutligen uppståndelsen med Kristus i dopet, att den döpte äger Guds egen *försäkran om* att en

gång bli delaktig i *den slutliga uppståndelsen*, när världen födes på nytt. Garantien härför är just Anden, den pnevmatiska verkligheten, till vilken en kristen är döpt. »Om dens Ande, som uppväckte Jesus från de döda, bor i eder, så skall han som uppväckte Kristus Jesus från de döda göra också edra dödliga kroppar levande genom sin Ande, som bor i eder» (Rom. 8:11). Detta innebär frälsning i biblisk mening, den frälsning som är beredd för att uppenbaras i den yttersta tiden (1 Petr. 1:5) och »den härlighet, som kommer att uppenbaras på oss» (Rom. 8:18). Ty såsom en kristen har burit Adams jordiska gestalt, så skall han ock bära den Uppståndnes himmelska gestalt (1 Kor. 15:51). »Alla skola vi bli förvandlade» (Ibid. v. 53), ty Kristus skall vid sin tillkommelse »så förvandla vår förnedringskropp, att den bliver lik han härlighetskropp» (Fil. 3:21). Vad som förut varit fördolt med Kristus i Gud skall nu bli uppenbart med Kristus i härlighet. Vad vi skola bli, »det är ännu icke uppenbart. Men det veta vi, att när han en gång uppenbaras, skola vi bli honom lika» (1 Joh. 3:2). Och allt detta är en följd av den förening med Kristus, som skedde i dopet och som sedan upprätthållits och bevarats i ståndaktighet intill änden. Dopet pekar därför framåt mot den yttersta dagen. Det är invigningen till ett liv, som når sin fullkomning vid uppståndelsen från de döda.

De bibliska tankarna om dopet och uppståndelsen äro icke alltid lättillgängliga för nutiden. Det är ingen anledning att förtiga dem i förkunnelsen. Rätt förkunnade äro de en stor tillgång. För den säkre och likgiltige äro de en ständig påminnelse om det oriktiga och ansvarslösa i hans sätt att leva. De säga tydligare än något annat, att kristendomen icke är en privatsak. Ingen kommer här undan med att säga, att han »aldrig gjort anspråk på att vara en kristen». Det är ju Gud som gör anspråk på den saken! En rätt doppredikan blir alltid en kraftig bättringspredikan.

För den uppväckta själen blir dopets förkunnelse både en kraftig sporre att hålla ut och en stor hjälp att tro nåden, när det verkligen behövs. Det hör ju till själavårdens svåraste kapitel att få en verkligt bekymrad människa att tro, att Gud kan förlåta just henne. Utkorelsen och nådeförbundet i dopet och alla de bibliska tankarna om att av ren barmhärtighet vara försatt i den himmelska världen, äro då en förkunnelse av nådens suveränitet, som inte kan överbjudas.

För en omvänd människa betyder åter tanken på uppståndelsen i dopet hela programmet för hennes helgelse, för den dagliga kampen mot den gamla människan och den ständigt förnyade tillflykten till Kristus. Det betyder, att hon kan bevara sin frimodighet, trots alla erfarenheter av köttets efterhängsenhet. Det betyder att hon lär sig se framåt mot sin dödsdag som en himmelsk födelsedag. Det betyder i dödens stund den fullkomliga tilliten till Honom, som redan gjort mig syndare delaktig i sin uppståndelse.

Allegori och verbalinspiration.

Av Professor *Hugo Odeberg*.

Har en allvarlig nytestamentlig bibelforskning att taga befattning med allegori och verbalinspiration? En allvarlig och samvetsgrann sådan forskning kan blott ha ett enda syfte, nämligen att så noggrant och troget som möjligt återge, vad nya testamentet självt innehåller. Den måste alltså a priori vara obunden av alla teorier om allegori och verbalinspiration. Nu användes t.ex. gemenligen uttrycket »allegorisk skrifttolkning» i betydelsen av en sådan tolkning, som icke stannar vid den faktiska innebörden i det som är skrivet, utan använder detta för annat ändamål. En sådan allegorisk skrifttolkning är följaktligen helt förkastlig vid en allvarligt menad bibeltolkning. Likaså har en vetenskaplig nytestamentlig exeges ingenting att göra med några teorier om verbalinspiration. Den sysslar icke med vare sig 1600-tals eller 1900-tals teorier om verbalinspiration.

Vad nu först alltså frågan om verbalinspirationen beträffar, så har den nytestamentliga bibelforskningen icke att befatta sig med någon annan verbalinspiration, än den som nya testamentet självt lärer. Men om det i nya testamentet förekommer någon utsaga, som måste sägas innefatta eller uttrycka en lära om verbalinspiration, så kan en allvarlig bibelforskning icke göra annat än att konstatera detta och söka bestämma dess innebörd. Likaså har denna bibelforskning skyldighet att studera den uppfattning om verbalinspiration, som förefanns hos den med nya testamentet samtida judendomen. När man i nya

testamentet möter ord av Jesus och apostlarna, vilka lägga vikt vid de heliga skrifternas bokstavliga avfattning, så måste dessa ord tagas upp till behandling. De få icke, någon människa till behag, förbigås. Man har nämligen icke att befatta sig med, vad den ena eller andra moderiktningen inom kyrkan finner angenämt och vad den vill godtaga eller förkasta i nya testamentet och i Jesu utsagor där. Den har endast att taga befattning med, vad som verkligen föreligger i nya testamentet. När nu följande uttalande förekommer som ett ord av Jesus: »Intill dess himmel och jord förgås, skall icke den minsta bokstav, icke en enda prick av lagen förgås, förrän det allt har fullbordats», så är det en legitim och nödvändig uppgift att, med konstaterande, att denna utsaga finnes i nya testamentet, försöka i mån av möjlighet bestämma vad den innebär. Denna utsaga finnes nämligen i nya testamentet och har icke skrivits på 1600-talet. Det är således icke fråga om någon senare tids teori, utan om ett uttalande i nya testamentet, som anföres såsom ett ord av Jesus själv. Om man vidare finner nya testamentet anföra gamla testamentet på ett sådant sätt, som förutsätter att vikt lägges vid det bokstavliga avfattandet av de gammaltestamentliga orden, så är detta förhållande ett legitimt och nödvändigt föremål för en nytestamentlig bibelforsknings studium. Detta är nämligen fallet på många ställen, där en bevisning på grundval av ett gammaltestamentligt uttalande vilar, icke blott på detta uttalandes »andemening» utan på dess exakta formulering. Man jämföre t.ex. Luk. 20:37 och Gal. 3:16. Just för att få fram den innebörd som ligger i en bestämd exakt formulering kan nya testamentet ofta använda en mycket fri översättning eller omskrivning. I övrigt hänvisas till förf:s arbeten »Fari-seism och kristendom», sidd. 38-41, och »Tillbaka till bibeln», sidd. 47-55.

Vad sedan allegorin beträffar, så har den allvarliga exe-gesen nödvändigt att befatta sig med vad som i detta samman-

hang förekommer i nya testamentet självt, men också endast med detta. Nu förekommer ordet självt på ett ställe, nämligen i Gal. 4:24, där Paulus om den gammaltestamentliga berättelsen om Abrahams två söner säger: *hatina estin allēgorúmena*, i svenska bibelöversättningen översatt: »dessa ord hava en djupare mening». Det är genomgående för nya testamentet, att det antager, att gamla testamentets utsagor icke blott innebära vad den rent »bokstavliga» yttre meningen (den som *icke* är beroende av den bokstavliga avfattningen) innefattar, utan att det överallt finnes en djupare mening, i själva verket en rikedom på innebörd, ett djup, som i förhållande till den rent yttre bokstavsmeningen kan jämföras med förhållandet mellan havets yta och hela dess djup. Däremot förekommer ingenstans i nya testamentet en allegorisk skrifttolkning i den moderna betydelsen, att man skulle anse sig berättigad att använda gamla testamentet för att däri intolka något, som icke från början var avsett. Nya testamentet lägger emellertid stor vikt vid att de heliga skrifterna förstås i deras djupare mening, och framför allt i den djupaste mening, som syftar på Kristus själv. Enligt Johannesevangeliet säger Jesus, att Skrifterna vittna om honom (Joh. 5:39, 47). Enligt Lukasevangeliet förebrår Jesus lärjungarna för att de äro oförståndiga och tröghjärtade till att tro på allt vad profeterna hava talat och uttyder sedan för dem vad som »i alla skrifterna var sagt om honom» och innan han lämnar sina lärjungar för sista gången öppnar han deras sinnen, så att de »förstodo skrifterna». (Luk. 24:25-27, 45.) Den nytestamentliga verbalinspirationen och den nytestamentliga allegorin hänga oupplösligt tillsammans, äro två sidor av samma sak, nämligen den djupare förståelsen av de heliga skrifterna. För en godtycklig och modeinriktad bibeltolkning finnes alltså ingen plats.

Anteckningar till nytestamentliga texter.

Av Professor *Hugo Odeberg*.

Petri bekännelse.

(Matt. 16:13-20. 5 e. Tref.)

Det har varit vanligt att säga, att de utsagor, som Jesu apostlar gjorde om Jesu person, berodde på i samtiden gängse föreställningar. Ingenting är falskare. Nya testamentets olika skrifter ge ett helt annat vittnesbörd. Typiskt är Pauli iakttagelse, att evangeliet om Jesus Kristus för judarna var en stötesten och för grekerna en dårskap. Det apostlarna hade att säga om Jesu person, om vem han var, det var minst lika orimligt för samtiden som för någon efterföljande tid. Det var icke rimligare för dåtiden än för nutiden.

När man försökt förklara Jesu person ur de föreställningar, som äro gängse i tiden, har man alltid kommit till helt andra resultat än de, som apostlarna fingo ge uttryck åt. Och sådana förklaringar bli också högst varierande och olika. I berättelsen om Petri bekännelse möta vi just exempel på de allra första förklaringarna över Jesu person, nämligen just sådana förklaringar, som göras utifrån då gängse föreställningar. Det är de försök att förklara vem Jesu var, som folket i hans samtid gjorde. Vi ha här att göra endast med välvilliga förklaringar, av sådana som själva sett Jesus och på vilka han gjort ett positivt intryck. De voro varierande dessa förklaringar: Somliga säga, att Jesus är den återkomne Johannes Döparen, andra Elias, andra åter Jeremias eller någon annan av profeterna. Förklaringar av Jesu person som gjorts i modern tid äro icke alltför

olika dessa första förklaringsförsök. Man säger t.ex., att Jesus var en sällsynt religiöst begåvad människa, som tagit djupt intryck av Johannes Döparens predikan och beslutat sig för att fullfölja hans verk. Eller man säger, att han genom läsningen av profeternas skrifter förnummit sig äga samma kallelse som dessa gamla profeter och att det var i deras anda, som han verkade. Icke minst med lidandesprofeten Jeremias företer han stor andefrändskap.

Men inga av dessa förklaringar, vare sig de som gjordes av de mot Jesus välvilliga bland hans samtida eller av de mot honom välvilliga i senare tid, överensstämma med eller ha ens någon likhet med den förklaring, som apostlarna, såsom i detta fall Petrus, få avgiva om Jesu person. Petrus kommer med den orimliga utsagan, i alla tider lika orimlig: »Du är den levande Gudens Son». Och när Petrus avgivit denna förklaring, så betygar Jesus själv, att den icke var i överensstämmelse med någon tids föreställningar. Den hade ett helt annat ursprung: »Kött och blod, d.v.s människor och mänskliga idéer, har icke uppenbarat detta för dig, utan min Fader som är i himmelen». Apostlarnas utsagor om Jesu person ha sin grund i gudomlig uppenbarelse, icke i gängse föreställningar.

Men det de säga är en bekännelse, ett vittnesbörd. Petri ord här kallas med rätta en bekännelse och värderas av Jesus som en bekännelse. Genom gudomlig uppenbarelse har apostelnns ögon öppnats, han har fått se något nytt, men det han på detta sätt fått se, det är, när en gång hans ögon öppnats, säkrare för honom än någon mänsklig föreställning, åsikt eller förklaring. Han kan därför vittna om det han sett.

Så säger en annan apostel, Johannes, om denne Jesus: Vi sågo hans härlighet, såsom en enfödd Sons härlighet av sin Fader, full av nåd och sanning.

En sådan syn, en sådan insikt, som icke längre är någon blott åsikt, det är något att bygga på. Icke var Petri egen

begreppsförmåga något att bygga på. Men det som han fått genom gudomlig uppenbarelse, det han insåg, sedan hans ögon öppnats för den gudomliga verkligheten, det var något att bygga på. Och denne Petrus, som såg, han var en klippa, på vilken Jesus Kristus själv ville bygga sin församling.

Det är alltså på den gudomliga uppenbarelsen, som Kristi församling är byggd. Kyrkan är ingenting, då den bygger på mänskliga föreställningar, mänskliga planer och beräkningar. Men på det gudomliga ord, som givits åt aposteln Petrus, och åt de andra apostlarna, vilar församlingen trygg. Inga andra personer kunna heller utgöra kyrkans grund och pelare än de, som intet annat godtaga och av intet annat ledas än den en gång givna gudomliga uppenbarelsen om Kristus. Men vilar församlingen på denna grund, kunna icke ens dödsrikets portar motstå frälsningens evangelium. Icke ens dödsriket förmår stänga det ute.

Kristus har själv utlovat att vara med sin församling. Och därför ger han här Petrus såsom representanten för dem, som sett och hålla fast vid det de sett, den fullmakten: vad du binder på jorden, det skall vara bundet i himmelen, det vill säga inför Gud, och vad du löser på jorden, det skall vara löst i himmelen, för Gud. Binda och lösa är allt vad den, som är trogen mot det gudomliga ordet, i trohet mot detta, i lydnad för Gud och i hans Ande, varnar för och tillsäger, utesluter och inlåter^[*]. Lösa betyder: förklara för tillåtet, binda betyder: förbjuda. I dessa betydelse ge dessa Jesu ord sanktion åt det apostlarna i hans namn förkunna, alltså åt det, som är bevarat åt oss av apostlarna i den heliga skrift, i nya testamentet. Det är därmed förklarat som gudomligt. Men lösa och binda betyder också syndaförlåtelsens lösande och bindande. När syndaförlåtelsen på rätt sätt tillsäges i Kristi namn, så är den tillsagd av Kristus själv. Till den församling som rätt förvaltar denna fullmakt, i trohet mot det gudomliga ordet, säger Kris-

tus själv, den helige och sannfärdige, som har den nyckel, som upplåter och ingen tillsluter: »Din kraft har väl varit ringa, men du har bevarat mitt ord. Den som övervinner, honom skall jag göra till en pelare i min Guds tempel».

[*) Ordet 'inlåter' har i Anteckn. t. N.T., Sth. 1956, ändrats till "tillåter".]

Ned från förklaringens berg. (Matt. 17:9-13. Kr.Förkl.d.)

Tre av Jesu apostlar, Petrus, Jakob och Johannes hade förunnats en särskilt hög uppenbarelse på förklaringsberget. De hade fått skåda in i en värld, som eljes var fördold för deras syn under jordelivet. De hade fått skåda in i fulländningens värld, och de hade funnit, att Jesus Kristus var den gudomliga centralgestalten i den världen.

Men Kristus var nu också på jorden. När de gå ned från förklaringens berg till de jordiska förhållandena igen, så är det klart för dem att Jesus Kristus också är den centrala gestalten i jordemänsklighetens historia, i Guds plan med mänskligheten, till mänsklighetens frälsning. Genom honom skulle den härlighet de sett på förklaringens berg, den himmelska världens härlighet, förverkligas även på jorden.

Men nu hade de redan förut genom Jesus fått lära sig, att Guds frälsningsplan med mänskligheten var nedlagd i den Heliga Skrift. Jesus hade själv sagt, att han kommit för att fullborda det som var skrivet i lagen och profeterna, det är, i det gamla förbundets heliga skrifter. Att Guds frälsningsplan med mänskligheten fanns uppenbarad i de heliga skrifterna för dem som läste dessa rätt, det ansågo också judarnas skriftlära. Däri gav Jesus dessa rätt. Med rätta, hade Jesus låtit förstå, rannsakade de fromma judarna, fariseerna och deras skriftlära, de heliga skrifterna, i den förvissningen, att de hade evigt liv i dem. Men det hände ock, att Jesus många gånger

måste säga, att de skriftlärde icke togo emot det, som stod skrivet i skrifterna. De menade sig rätt rannsaka skrifterna, men dessa visade sig stängda för dem. De stängde själva dessa skrifter för sig, därför att de icke ville känna igen Guds eget sändebud, när han kom till dem.

Så var det för lärjungarna anledning fråga angående de skriftlärdes tolkning av de heliga skrifterna på den punkt, som vid detta tillfälle syntes dem särskilt aktuell. Genom synen på förklaringsens berg hade de särskilt livligt vid nedstigandet från berget till de jordiska förhållandena erinrats om den stora Herrens dag, då fulländningen skulle komma. Om denna hade de skriftlärde talat i anledning av Skriftens ord om denna dag. Hur hade de nu använt dessa Skriftens ord?

De hade tagit till utgångspunkt det ord, som står hos profeten Malaki (4:5): »Se, jag skall sända till eder profeten Elia, förrän Herrens stora och förklarade dag kommer». Då sade de: Det är här tydligt sagt, att Elias först måste komma. Men han har icke kommit. Alltså är Herrens stora dag ännu icke nära. Alltså är icke heller Jesus den han utger sig för att vara, nämligen den genom vilken profetians ord om frälsningens dag skall uppfyllas.

Till detta säger nu Jesus, att förelöparen redan hade kommit, och att det var i Johannes döparens gestalt. Men de, som borde varit de första att känna igen honom, därför att de menade sig förstå tidernas tecken och som alltid hade moral och gudsfruktan på sina läppar och menade sig vara andliga ledare och samveten, de ville icke veta av honom. »De förforo med honom alldeles såsom de ville.» Ty deras vilja vara ond mitt i deras gudsfruktan och nit om moral och höga principer. Deras sinne var hårt. Huru skulle de också ha kunnat känna igen honom i den, som till dem, just till dem, sade de fruktansvärda orden: »I huggormars avföda! Vem har inbillat eder att kunna undfly den kommande vreden?»

»Sammalunda skall ock Människosonen få lida genom dem», säger så Jesus. De som icke i Johannes döparen känt igen profeten kunde naturligtvis ännu mindre känna igen Guds son i Jesus. Det var för dem en hädelse. Därför måste deras onda vilja, vilken de själva icke visste om, då de själva ansågo sig drivna endast av det som var gott, ja, av omsorg om Guds sak, denna onda vilja måste driva dem att förneka, förfölja och söka förinta Guds son. Så fingo också lärjungarna den första inblicken i vad frälsningens verk betydde i jordemänsklighetens historia. Där var det en annan syn som öppnade sig för dem än på förklaringens berg, men en syn, som bildade den naturliga och nödvändiga motsvarigheten till den synen. Det var synen av Guds son, genom mänsklighetens ondska och hat upphängd på korset. Det var Jesu förklaring på korset. Och detta var också en uppfyllelse av profetiska ord: Genom hans sår äro vi helade.

Huset på hälleberget.
(Matt. 7:22-29. 8 sönd. e. Tref.)

Det är genomgående för Jesu tal, att han vänder upp och ner på alla gängse begrepp. Man kan icke undgå att se, att hans apostlar åter och åter bragtes i förvirring av detta Jesu sätt att gå till väga. Och den slutliga friden i liv och tänkande fingo de icke, förrän de helt accepterat detta; när de funnit, att det icke blott var en del nytt, de måste lära sig, utan att alla deras hittillsvarande begrepp och icke endast alla deras begrepp utan hela deras liv måste utbytas mot något nytt. De måste mista sitt liv för att födas till ett nytt liv, som icke hade något gemensamt med det gamla livet.

Det är icke endast innehållet i Jesu undervisning, som vänder upp och ner på begreppen. Även när det gäller själva frågan om att följa hans lärdomar, möter den orimliga paradoxen.

Det naturliga var ju att tänka om Jesus: här är en lärare, som undervisar människor om hur de böra handla och vara. De som nu följa denna undervisning och inrätta sitt liv därefter samt få ordning på sitt liv, så att det blir kraft och framgång i deras verksamhet, de skola väl komma i första rummet till att få erkännande av sin Mästare. Och när det han undervisar om är Guds vilja, så skola de väl på den stora räkenskapsdagen få erkännande av sin Mästare inför Guds ansikte och därför med trygghet kunna framträda inför Gud. Men nu säger Jesus om dessa, att han skall betyga för dem, det är, ge dem det vittnesbördet inför Gud, att han aldrig känt dem, aldrig känts vid dem, och att de äro ogärningsmän. Och resultatet av deras verksamhet blir det gudomliga domsordet: »Gån bort ifrån mig!» Med detta tillämpar han också på dem psalmens ord och kallar dem för fiender: »Alla mina fiender skola komma på skam och storligen förskräckas. De skola vika tillbaka och komma på skam med hast». (Dav. Ps. 6:9, 11.) Deras liv har varit ett enda stort självbedrägeri, och det hade varit riktigare att de öppet framträtt såsom det de i verkligheten voro: Kristi fiender.

De hade nämligen icke alls tagit emot Kristus. De hade endast velat rädda sitt eget onda liv, och Kristus hade av dem endast uppfattats som en extra kraftkälla för deras eget liv. Men Kristus kommer icke såsom någon kraftkälla, någon upphjälpare av människans liv, någon maktfaktor för genomförandet av människans önskningar. Han har om detta sagt de stränga och otvetydiga orden: den som vill behålla sitt liv, han skall mista det.

Därför kan Jesus också säga: »Den som hör mina ord och icke gör efter dem, han är att likna vid en oförständig man, som byggde sitt hus på sanden». Men att göra efter Jesu ord, det är ju att verkligen taga emot dem helt och hållet. Det är något helt annat än att taga emot dem som ord av en lärare,

som man väljer ut bland flera möjliga lärare för att få en ledning för sitt liv. Ty då gör man icke annat än tager ut av Jesus så mycket, som man kan finna lämpligt för den situation i vilken man befinner sig. Man tager då icke emot Jesus själv, man tager icke emot honom, som förkunnade sin lära med makt och myndighet, d.v.s. med gudomlig fullmakt och kraft, utan man tager emot honom såsom en »skriftlärd», vars lära man vill, mer eller mindre, taga till ledning för sitt liv. Men den, som det gör, han endast hör Jesu ord, men gör icke efter dem. Ty han gör endast efter det som han tagit upp av Jesu ord och som han gjort om till en ledning för sitt liv. Men denna lära, denna ledning, den förslår icke. Den räddar icke hans liv. När de stora svårigheterna, stormarna och vattufloderna, komma, då förslår icke den kraft han så förskaffat sig. Han har ingen grund. Han livs byggnad sopas bort. Ty han har icke mistat sitt liv och byggt sin byggnad på Kristus, utan han har sökt bevara sitt liv. Han har aldrig känt Kristus och aldrig blivit känd av honom.

Den som hör Jesu ord och gör efter dem, det är den, som mistat sitt liv, som dött med Kristus, som liksom Paulus, nu icke lever mera »jag» utan »Kristus lever i honom». Han är efter Jesu ord »fullkomlig, såsom den himmelske Fadern är fullkomlig», ty han är nu intet själv, han har själv ingen kraft, inga »kraftgärningar», utan Kristus är fullkomlig i honom. Ty »det som intet var, det har Gud utvalt». Ty till det, som intet är, nå inga stormar och vattuflooder fram. Ty där är intet annat än den klippan Kristus, och det är ett hälleberg i alla tidens stormar.

Trogen i det minsta.
(Luk. 16:10-15. 9 sönd. e. Tref.)

Det är påfallande, hur främmande för nya testamentet varje tanke är på att en människa skall känna sig kallad till högre

uppgifter än de hon befinner sig i, liksom varje tanke på att människan kan förspilla sitt liv på sådant som är för litet för hennes begåvning. Tvärtom betonas det av Jesus själv, att den som tycker sig vara för hög för de uppgifter, som ställas på honom i den situation han befinner sig i, han är otrogen, han duger icke heller för högre uppgifter. Den kristne har fått den högsta kallelsen, kallelsen att mista sitt liv. Hur skulle då något kunna vara för ringa för honom? Han har intet annat att göra än vara trogen i det, som förelägges honom, och betrakta det som något av största vikt. Hur litet är även den allra högsta uppgift här emot det för vilket den av Gud omskapade människan är ämnad i Guds rike, i fullkomningens värld? Men den minsta uppgift på jorden, uppfylld i trohet, gör en människa på ett ofattligt sätt just skickad för de höga uppgifter, om vilka hon här icke kan bilda sig en föreställning eller ha en aning.

»Vad vi skola bliva, det veta vi icke», men vi veta, att det icke graderas efter den högre eller lägre uppgift vi hade i det jordiska sammanhanget.

Så varnar Jesus också för att göra en skillnad i fråga om hängivenhet och trohet mellan materiella, »Mamons», plikter och förment andligt arbete här på jorden. Den som tycker han är för stor för materiella uppgifter, han har också tagit miste om sin kallelse till andligt arbete, och han duger till intetdera. Den kan icke anförtros det »sannskyldiga goda», som icke finner sin glädje i de minsta detaljer i det obetydligaste, »oandliga» arbete. Den som icke gör det oandliga arbetet, det obetydliga, som en tjänst inför Gud, han tjänar icke heller Gud i det andliga arbetet. Därför är det mycket väl träffat, då Jesu ord om att icke kunna tjäna både Gud och Mamon ställes omedelbart efter hans ord om trohet och otrohet i »den orättrådige Mamons goda». Ty den som föraktar »Mamons» uppgifter, när de framstå för honom såsom en ovärdig materiell arbetsbörda, han

visar sig ofta, när han fått den eftersträvade högre andliga uppgiften, även i den icke tjäna Gud utan Mamon. Den andliga uppgiften blir för honom ett medel att hävda sig själv, och han föraktar icke utan snarare eftersträvar det Mamons goda, som kan följa med den andliga ställningen. I sin »höga» ställning blir han därför en »styggelse inför Gud». Därför kan Jesus generellt säga: »Det som bland människor är högt är en styggelse inför Gud». Ty högt eller lågt är en mänsklig gradering, och när något efter mänsklig gradering värderas högt, så sker det utifrån en sådan syn på livet och dess uppgifter, som för Gud är en styggelse. Det är också ett faktum, att Gud alltid har utvalt det som är ringa, ja, det som ingenting är.

Förspilda tillfällen.

(Matt. 11:20-24. 10 sönd. e. Tref.)

Den tanke, som tager sig uttryck i frasen »förspilda tillfällen», är icke ovanlig bland människor. Det torde tvärtom vara mycket vanligt, att man anser sig kunna anteckna många förspilda tillfällen i sitt liv. Det torde till och med vara vanligt, att man betraktar hela sitt liv såsom mer eller mindre förspilt: man skulle ha kunnat göra något bättre av det. Hade man vid det eller det tillfället handlat annorlunda, så hade allting kunnat vara mycket bättre än nu.

Men om man alltså har en vaken blick för de många förspilda tillfällena, så är det icke givet, att man därmed bedömer sitt livs tillfällen utifrån en högre insikt, allra minst ifrån Jesu synpunkt. Det vanliga är, att man icke alls ser de tillfällena, som från gudomlig synpunkt voro förspilda, de, som alltså verkligen voro förspilda. Paulus har ett jämförligt uttalande, när han skiljer mellan en bedrövelse efter mänskligt sätt och en bedrövelse efter Guds sinne. (2 Kor. 7:10.) Sorgen eller

den vemodiga betraktelsen av de förspilda tillfällena är oftast endast en »världens bedrövelse», om vilken Paulus säger, att den åstadkommer död. Och den som kan se tillbaka på endast få förspilda tillfällen, han kanske mer än någon annan hade anledning att känna fasa, om han finge se, vad han i själva verket förspillt.

De välmående människorna i de städer, över vilka Jesus uttalade sitt ve, hade för visso ingen tanke på *de* förspilda tillfällen, för vilka Jesus uttalar sitt ve över dem. Det hade aldrig fallit dem in att de gått miste om något därigenom att de icke aktat på Jesu ord. Om de jämförde sig själva med de förfallna människorna i de dömda städerna, Sodom och Gomorra, om vilka de hade läst i sina skrifter, så var det för dem alldeles självklart, att dessa senare vore att beklaga, och icke de själva. De stora möjligheter de själva haft, hade de helt enkelt icke sett, och icke haft en aning om, ty de voro från början förhärdade och hade blivit allt hårdare mot det ljus, som eljes kunde ha trängt in i deras mörker. De menade sig säkert vandra i ljuset.

Så är det människans tragik, att ju mer hon, efter sitt mänskliga omdöme och sina mänskliga beräkningar, undviker att förspilla sina tillfällen, desto omöjligare blir det för henne att lägga märke till det budskap, som kommer till henne från en annan värld, kanske just vid de tillfällen, som hon aktat sig att förspilla. Hon har icke sett, vad detta tillfälle kommit till henne med för budskap, just därför att hon varit så rädd för att icke förspilla något av det som hon menade vara hennes fördel och hennes kraft. Hon förspillde tillfället att stanna på vägen och se, hur det var ställt med henne. Hon förspillde tillfället att se sitt fördärv och se den hand, som utsträcktes till hennes frälsning. Eller hon förspillde tillfället att vara något för sin nästa. Och därmed drager hon över sig en dom: »Ned till dödsriket måste du fara». »Ty den bedrövelse som är efter Guds sinne,

från Gud, kommer åstad en bättring till frälsning, som man icke ångrar, Men världens bedrövelse kommer åstad död.» Vad hjälpa alla tillvaratagna tillfällen, om den andliga döden är följden? Men vad betyder ett förspillt liv i jämförelse med de orden: »Sannerligen säger jag dig, i dag skall du vara med mig i paradiset».

Gudaktighetens sken.

(Matt. 23:1-12. 11 sönd. e. Tref.)

Det som bildar utgångspunkten för Jesu bestraffning av de skriftlärde och fariséerna i Matteus 23 kap. är deras självtagna myndighet att undervisa människor och pålägga dem krav. De hade satt sig på Moses' stol, satt sig själva nämligen, icke blivit dit satta av Gud. De hade usurperat den myndighet och befogenhet, som av Gud blivit given åt Moses. De gjorde detta i god tro. Och de gjorde det med den föreställningen, att de voro mycket ödmjuka och självutblottande. Vid en yttre jämförelse mellan Jesus och dessa män i avseende å ödmjukhet skulle säkerligen de utan vidare tillerkänts priset. De menade sig nämligen ingalunda komma med sina egna påfund. De ytttrade aldrig något i eget namn. Jesus däremot sade ofta: »*Jag* säger eder». Han talade såsom en som kommer med anspråk på att ha fullmakt. De menade sig däremot endast undervisa i Moses namn. Det var den för Moses uppenbarade Gudsviljan, som de studerade och lärde ut. Det var en lära som icke var beroende av deras auktoritet. Och Jesus ger också deras undervisning det erkännandet. I den mån de endast förmedlade, vad som fanns i de heliga skrifterna, så var innehållet i deras undervisning riktigt. »Allt vad de säga eder, det skolen I göra och hålla, men efter deras gärningar skolen I icke göra.» Det har i den kristna kyrkan funnits styresmän, som varit värre än fariséer och skriftlärda. Ty dessa satte åtminstone icke upp sin

auktoritet mot Moses', men de förra ha ofta satt upp sin auktoritet emot Kristi egen och menat sig bättre veta vad kristendom är än nya testamentet.

Just fariséernas ödmjukhet gjorde dem hårda. Ty då de voro övertygade, att det de lärde icke var deras eget, utan Guds, så ansågo de sig vara bärare av gudomliga krav, som gällde utan villkor, eller, som det kanske modernt skulle uttryckas, bärare av allmängiltiga principer, om vilkas giltighet det alltså icke kan vara någon diskussion. Men den som menar sig vara ägare av sådana allmängiltiga principer, han har också lätt för att bli domare och kräva att människor skola dömas efter dessa principer. Ty vad är självklarare, än att de skola straffas, som bryta mot absolut giltiga och ofrånkomliga krav? För sådana självtagna domare blir det omöjligt att komma ut ur denna för dem logiskt nödvändiga konsekvens. De kunna omöjligen inse, att de icke ha befogenhet att döma likaväl som att lära. Men liksom deras dom blir hård, blir deras lära hård. Den blir en tung börda, som lägges på andra. Men de lyfta, som Jesus säger, icke ett finger för att flytta dessa bördor. De mena sig handla och tänka i Guds mening, och äro färdiga med sin dom och sitt krav på straff, men man har aldrig sett dem göra något för att bära människors bördor. Man har aldrig sett dem inskrida mot makter, som föra människor i fördärvet. Såsom bärare av allmängiltiga och vissa krav, vilja de vara föredömen, och äras av andra därför. Men även om de tala i Kristi namn — ty fariséer och skriftlärda finnas ju givetvis i Kristi kyrka, det är därför Jesus varnat för dem — så ha de icke tagit på sig hans ok, och lärt av honom, vars ok är ljuvligt och vars börda är lätt, då den lägges på andra. De ha icke följt efter Kristus, ty de ha icke blivit kallade av honom att själva taga på sig bördan av det onda, som de fördöma. Därför komma de att tjäna den makt, som är fientlig mot Kristus.

I Kristi församling skall icke finnas någon självtagen myn-

dighet. Endast en är Mästare, och endast han ger uppdrag, men han ger intet annat uppdrag, än det som kommer från och i hans Ande. Därför blir den störste där endast den, som är de andras tjänare. Därför är det intet blott talesätt utan en beskrivning av det faktiska förhållandet, när Jesus säger: »Den som upphöjer sig, han skall bliva förödmjukad, och den som ödmjukar sig, han skall bliva upphöjd». Men den kristna ödmjukheten är att vara intet — vara, ej blott synas — på det att Kristus må bliva allt. Det är att i den andre se den, för vilken Kristus själv utgav sig i döden, det är att själv vara intet och se intet annat än Kristus.

Enkelt och ärligt tal.

(Matt. 5:33-37. 12 sönd. e. Tref.)

När Jesus förbjuder eder, så gör han det under den motiveringen, att allt vad människor kunna bedyra vid icke är deras eget utan Guds. Meningen är, att människan för att kunna bedyra sina ord vid något annat, måste kunna helt kontrollera och behärska detta, att det måste vara i hennes makt. Men det är det icke. Att bedyra vid något betyder alltså att taga sig en befogenhet, som endast Herren själv har.

Men detta har också betydelse för bedömandet av innehållet i det, som en människa är villig att bedyra och tror sig om att kunna försäkra. Om en människa menar sig kunna bedyra en sak, så reser hon själv det anspråket, att det hon säger är sanning. Om hon är övertygad om det hon säger, så att hon menar sig kunna bedyra det — och att medvetet svärja falskt är det här icke fråga om — så betyder det, att hon anser sig i stånd att säga sanningen och att själv vara sann. Hon har den föreställningen, att hon kan veta, att något är sant. Men lika falsk som den föreställningen är, att hon behärskar något av

det hon bedyrar vid, lika falskt är det, att hon på något sätt behärskar sanningen. Att hon menar sig kunna bedyra något, visar att hon behärskas av falska föreställningar. Världen och människorna omkring sig föreställer hon sig på det sättet beskaffade, att det väl finnes lögn men också sanning, och att det finnes medel att skilja mellan sanning och lögn, eftersom en del är lögn och en annan del är sanning. Behovet av bedyrande förutsätter denna föreställning om att det i mänsklighetens värld förefinnes en blandning av sanning och lögn, och att man på något sätt — t.ex. just genom bedyrande — kan framhäva sanningen bland lögnerna. Det är själva denna föreställning, som Jesus utrotar hos lärjungarna. Skarpt och otvetydigt säger han nämligen, att det icke förefinnes någon blandning mellan lögn och sanning i den värld, som söndrat sig från Gud. Det finnes där ingen blandning mellan lögn och sanning, ty *allt* är lögn.

Hur otvetydigt uttrycker icke Jesus detta i sitt tal till de ärliga och fromma människor, vars inre han blottar i Joh. 8:44: »I haven djävulen till eder fader, och vad eder fader har begär till, det viljen I göra. Han har varit en mandråpare från begynnelsen, och i sanningen står han icke, ty sanning finnes icke i honom. När han talar lögn, så talar han av sitt eget, ty han är en lögnare, ja, lögnens fader.» Det finnes ingen möjlighet för den som övergivit sanningens värld att blanda sanning och lögn eller skilja mellan sanning och lögn. Det enda han kan fatta och tro på och vara övertygad om, är lögnen. Så låter ock det gammaltestamentliga ordet den säga, som har blivit väckt till ett nytt liv: »Med häpnad måste jag säga: alla människor äro lögnare!» (Dav. Ps. 116:11). Därför säger Jesus: »Om I förbliven i mitt ord, så ären I i sanning mina lärjungar, och I skolen *då* förstå sanningen, och sanningen skall göra eder fria». Och vad det är att förbliva i Jesu ord, det uttrycker han så: »Om I förbliven i mina ord, så förbliven I i mig och jag förbliver i eder». Att förstå sanningen och veta sanningen, det går icke

till på annat sätt än det går till att vara fullkomlig: genom att Kristus är fullkomlig i oss, när vi själva intet äro. Han är då också sanningen i oss. Han är ja och nej i oss, »vad därutöver är det är av ondo», ty det är av oss själva, och vi bliva aldrig annat än lögn. Även i en apostel är det endast Gud själv, Herren, som kan bedyra! »Ja' har kommit i och genom Honom.» (2 Kor. 1:18-22.)

Änkans skärv.

(Mark. 12:41-44. 13 sönd. e. Tref.)

Det är påfallande, vilken vikt Jesus själv och hela nya testamentet fäster vid allt som är ringa och obetydligt. Det, som är ringa, har Gud utvalt, ja, det som intet är. Det som något är måste komma på skam. Det är aldrig fråga om att den som offerar mycket är förmer än den som offerar litet. Det ser ut, som om det icke, enligt Jesus, skulle kunna gå att offra mycket. Ty hur mycket någon än offerar, är det alltid för litet. Endast den som har litet, han kan offra mycket, därför att han kan offra allt. Jesus stänger alltid ute från allt erkännande det, som är stort och betydelsefullt. Han gör sig heller icke någon möda att vinna det. Detta gäller om allt, som en människa äger, och mera, icke mindre, ju mera det hon äger är införlivat med henne. Det gäller alltså icke endast om penningar. En gåva av penningar, given utav överflödet, får av Jesus intet erkännande. Men han bemödar sig heller icke om detta för dess egen skull, för möjligheten att använda det i det godas tjänst. Det är icke endast människan som blott ger av sitt överflöd, som är värdelös såsom människa, även själva den sak hon ger, är värdelös. Gåvan har således intet matematiskt värde oberoende av givaren, av ursprunget. Är gåvan given av en värdelös givare, så har gåvan själv intet värde, den har ingen välsignelse med sig.

Den uträttar intet gott. Änkans skärv är däremot omvänt värdefull, såväl som uttryck för ankans offer, som i sig själv. Änkans skärv var verkligen såsom skärv, såsom offermängd, mer än summan av alla de stora gåvor som getts av överflöd. Änkans skärv är till välsignelse. Detta är naturligtvis orimligt, men det är icke desto mindre verkligt. Att vad gåvor kunna uträtta i ett verk för Guds rikes sak icke kan mätas med de matematiska mått, som tillämpas vid mänskliga kostnadsberäkningar, det har visat sig genom otaliga exempel. Man behöver endast peka på hur stora missionsverk kunnat finansieras med ankans skärvar, eller besinna, med hur löjligt små årliga omkostnader dessa missionsverk uppbyggts och underhållits, om de jämföras med de miljardkostnader, som ett verk av motsvarande storlek kräver, då medeln därtill skola erhållas på annat sätt än genom ankans skärvar, burna av troendes böner.

Men detta gäller icke endast om penningar. Det visar sig aldrig, att nya testamentet sätter mera värde på att en högtstående eller bildad människa blir vunnin för Kristi tjänst än den ringaste slav. Det är tvärtom. Slaven, som givit sig själv, han vet sig endast vara föremål för en obegriplig nåd. Men den framstående och bildade vore kanske benägen att tycka, att han rent av gjort kristendomen en tjänst, genom att han ställt sig i det kristna ledet. Han har således icke gett någonting, utan endast blivit en belastning. Ty högfärdiga människor, som mena sig ha offrat något, genom att de »förödmjukat sig» att bli kristna, de äro icke till någon välsignelse och utgöra intet tillskott till Kristi församling. Och ha de blivit utvalda till Kristi tjänst, så är det icke för att de äro värdefulla, utan därför att de verkligen mistat sitt liv och som Paulus kunna ärligt säga: allt det jag förut räknade för vinning, det räknar jag nu som förlust. »Ja, jag räknar i sanning allt såsom förlust mot det som är långt mer värt: kunskapen om Kristus Jesus, min Herre. Ty

det är för hans skull som jag gått förlustig alltsammans och nu räknar det såsom avskräde, på det att jag må vinna Kristus och bliva funnen i Honom.» (Fil. 3:7-9.)

Uppenbarelsen för de enfaldiga.
(Matt. 11:25-30. 14 sönd. e. Tref.)

Evangeliet om Kristus och nya testamentet är av ett så enastående djup och har en sådan inre konsekvens och enhetlighet, att det kan mäta sig med och överträffar de djupsinnigaste skapelser, som människoanden frambringat. Det är så fullt av de mest fängslande problem och gåtor, att den kristna historiens största snillen och begåvningar kunnat helt fångas därav och aldrig blivit färdiga därmed. Och ändå framhålles det av Jesus själv och av de nytestamentliga författarna, att detta evangelium är särskilt givet åt och direkt uppenbarat för de enfaldiga, för dårarna, och att det är otillgängligt för de visa och kloka, som vilja passa in det i sin visdom. Så säger Jesus i Matteus 11:te kap.: »Jag prisar dig, Fader, du himmelens och jordens Herre, för att du väl har dolt detta för de visa och kloka, men uppenbarat det för de enfaldiga. Fader, så har varit ditt behag.» Och erfarenheten bestyrker att så är. Paulus betygar: »Betänken, mina bröder, huru det var vid eder kallelse: icke många som voro visa efter köttet blevo kallade ... men det som för världen var dåraktigt, det utvalde Gud, för att han skulle låta de visa komma på skam». »Om någon bland eder menar sig vara vis genom denna tidsålders visdom, så blive han en dåre, för att han skall kunna bliva vis.» (1 Kor. 1:26, 27 3:18.) Den vise måste tillbaka till nollpunkten, bli utblottad på all sin visdom, för att kunna fatta den rika visdomen i evangeliet. Ty det är verkligen en visdom, det är fråga om, och en visdom, som icke blott tillfredsställer alla anspråk, utan går långt utö-

ver dem. Den som här mistat sitt liv, han har funnit ett liv, som även i fråga om tänkande ger fullt utrymme för den största begåvning och den mest brinnande forskningshåg. Men detta evangelium kan icke uttömmas genom någon forskning och kan icke bemästras genom något tänkande, ty det är rikt som verkligheten själv. Därför har tänkandet alltid kommit till korta med evangeliet, och alltid, när det sökt reproducera det, gjort det fattigare. Men åt den enfaldige ger det sig i sin fulla rikedom.

Så är det också med evangeliets förhållande till människans värdighet. Ingen är värdig att mottaga det. Evangeliet är icke billigt. Jesus tvingade sig aldrig på någon med evangeliet. Han drog sig snarare undan. Han gjorde det icke lätt. Snarare formulerade han det så, att det kunde uppfattas såsom alldeles för svårt. Det krävde alltför stora offer. Men ändock gav Jesus detta evangelium — och sig själv desslikes, ty evangeliet är Jesus själv — åt somliga för intet; somliga inbjöd han rent av att komma och taga emot det. Och vilka var det? Jo, de som voro alldeles ovärdiga, de som intet voro. De som redan förut hade det så svårt, att det icke skulle kunna tänkas, att de ytterligare skulle kunna prestera något. Så även här: »Kommen till mig, I alle, som arbeten och ären betungade, så skall jag giva eder ro». För dem blir icke evangeliet något svårt, varken svårt att fatta eller svårt att mottaga, utan det blir en lätt börda och ett ljuvligt ok.

När Jesus använder uttrycket »ok» så är det i anknytning till språkbruket, hos dem han talade till. Judarna kallade det att åtaga sig att i allt lyda Guds vilja för att »taga på sig himmelrikets ok». Detta betraktades såsom ett skönt ok, ett ämne till glädje, för dem som hade de nödiga förutsättningarna. Men fariséer och skriftlärde menade, att det var ett svårt ok för sådana, »som arbetade och voro betungade», som icke hade den tillräckliga materiella förutsättningen, ett visst mått av möj-

lighet att råda över sig själv, samt ett visst mått av fattningsgåva och bildning. De som icke det hade, de s.k. amme haáres, de »arbetande och betungade», kunde det bli så gott som omöjligt för. Här vänder nu Jesus upp och ner på förhållandena, så att det just blev dessa, som voro de enda, för vilka det var lätt, de enda, som utan vidare voro inbjudna och nödgade att komma: de enfaldiga och de arbetande och betungade. Så har kristendomen alltid varit särskilt till för de enkla och små.

Realia till Joh. ev. 20:6.

Av professorn i österländsk litteratur, fil. dr *Aapeli Saorisalo*.

Joh. 20:6 säger, att Petrus gick in i graven och då fick se, huru bindlarna lågo där, och huru duken, som varit på Jesu huvud, icke låg tillsammans med bindlarna, utan för sig själv, på ett särskilt ställe, hopvecklad. »Då gick ock den andre lärjungen ditin, som först hade kommit till graven; och han såg och trodde», v. 8. Då han såg bindlarna och duken, som varit på Jesu huvud så var tydligen redan detta, enligt evangelisten, tillräckligt för att han skulle tro att Jesus var uppstånden från de döda. I den anblick som bindlarna och duken utgjorde, lågo uppenbarligen några omständigheter, som direkt underströko och visade hän på tanken på Jesu uppståndelse. För att förstå detta måste man aktgiva på följande av evangelisten förutsatta detaljer i den föreliggande situationen:

1. Jesu grav var en klippgrav, alltså en sådan grav som rika människor använde för sina döda. Fattiga människor begravde däremot sina döda i en grop i jorden, utan någon balsamering och utan någon svepklädnad. Jesus begravdes så som det i Jes. 53 förutsäges om Herrens tjänare: han kom bland de rika efter sin död. De förmögna brukade begravas i klippgravar, och det var också vanligt att de fingo något slags balsamering. (Dock icke den mera grundliga egyptiska balsameringen, som verkställdes genom att kroppen fick ligga i natron i 70 dagar.) — Klippgravarna hade i allmänhet plats för flera döda. De döda kropparna placerades på bänkar i gravkammaren.

2. Vid Jesu balsamering användes enligt evangelisten en blandning av myrra och aloe (Joh. 19:39). Denna blandning kallas i vår svenska bibel »välluktande kryddor». Ordet »kryddor» är emellertid i detta sammanhang missvisande, ty det kommer läsaren att tänka på något slags torrt material. I verkligheten är det fråga om en flytande substans, som borde betecknas med ordet »salva». »Hundra skålpund» är en så stor mängd att den skulle ha fyllt hela gravkammaren, om den bestått av torra växtdelar. Men salva kräver givetvis icke så stort utrymme.

3. Linnebindlarna betecknas i grundtexten med ordet *othonia*, vilket är ett egyptiskt lånord och betecknar de smala linneremсор, som brukades vid balsamering. Dessa bindlar kunna jämföras med de gasbindor, som i vår tid användas i sjukvården. Vid balsameringen lindades de i mångfaldiga varv omkring kroppen. För varje varv använde man ånyo salva. — Man kan här erinra sig att Lasarus, som icke fått en så dyrbar begravning som Jesus, hade »händer och fötter inlindade i bindlar och ansiktet inhöljt i en duk», och Jesus gav tillsgelse, att man skulle »lösa honom för att låta honom gå» (Joh. 11:44). Hans kropp var sålunda inlindad så, att Lasarus icke kunde gå, förrän dessa bindlar borttogos.

4. De vid balsameringen använda salvorna torkade fort. Bindlarna, som på här angivet sätt behandlats med salvor, blevo därför snart ett stelnat hölje omkring kroppen, en avgjutning, som närmast kunde jämföras med en gipsavgjutning, ehuru den icke var så hård.

5. Då Petrus och Johannes på påskdagsmorgonen kommo in i graven sågo de denna avgjutning av Jesu kropp. Om ett gravrov ägt rum hade detta hölje antingen måst avlägsnas ur graven tillsammans med kroppen eller också ha totalt rivits sönder när det skulle borttagas. Men nu sågo de, att detta stelnade hölje, som omgivit Jesu kropp, var helt, fastän det var

tomt. Då förstodo de att Jesus måste vara uppstånden: hans nya kropp hade gått rätt igenom detta hölje, utan att bryta det, alldeles som han sedermera gick genom stängda dörrar, Joh. 20:19. Hans kropp hade sålunda blivit levande igen och förvandlats. »En ande har icke kött och ben, som I sen mig hava», Luk. 24:39.

6. Det samma torde ha gällt om duken, som de, enligt evangelisten, funno ligga för sig »hopvecklad» (entetylig-ménon); »hopvecklad» torde här betyda: i samma veckling i vilken den virats kring Jesu huvud. Duken utgjorde alltså i sin »vecklade» form ett bevis för att den icke borttagits från Jesu huvud genom uppveckling. Den, såväl som höljet utgjorde likasom ett obrutet sigill, vilket nödvändigtvis — enligt evangelistens framställning — måste bestyrka, att här intet annat antagande var möjligt än att Jesus uppstått.

Judisk syn på Profeterna som fredskämpar.

Av Fil. lic. *Herman Wohlstein.*

Som en icke oväsentlig orsak till att religionen hos flertalet bildade ej stått i särskilt hög kurs bör särskilt den omständigheten gälla att religionssamfundet, vilkas ställning till kriget bort vara höjd över varje diskussion, endast spelat en *oväsentlig hjälpareroll* vid de pacifistiska rörelsernas kamp och strävanden. Detta har särskilt varit fallet med de s.k. politiska religionerna, som varit härskande i mäktiga stater, där deras inflytande hade varit särskilt på platsen. Det är säkert ingen överdrift, om man påstår, att alltsedan historiens gryning den idealistiska livsåskådningens representanter och förkämpar i stort sett befunnit sig utanför religionssamfundets krets.

Den bibliska livsåskådningen är heroisk, dock icke krigisk. De högsta värdena finner denna i de etiska och religiösa känslornas utbildning hos den enskilde och gemenskapen, militarismen däremot i staten, framför allt i dess maktutvidgning på andras bekostnad.

Att fredstanken hos profeterna intar en mera central plats än hos de äldre bibliska författarna t.ex. de 5 Moseböckerna, beror icke på olikhet i värdering av idéerna utan har snarare politiska grunder: redan med den förste skriftprofeten i Israels rike Amos har det judiska folket trätt ut på världshistoriens arena och måste ta ställning till det allmän-politiska skeendet. Även psalmerna tala egentligen mera om fred och rättvisa för den trofasta enskilda människan. För *profeterna* däremot kän-

des *Guds ingripande i folklivet* som något mera väsentligt. Först därav skulle den enskildes öde i olika folkslag bestämmas.

Att fredsidén i den bibliska och efterbiblisk-judiska litteraturen icke blott var ett utslag av statspolitisk klokhet utan även sträckte sig till ren universalism, kunna vi tydligast se i messiastanken, en skapelse av Israels religion och den senare judendomen. Förgäves har man sökt bevisa, att messiasförväntningarna alltsedan Jesajas tid blott siktade till ett politiskt idealtillstånd. Detta påstående röjer bristande insikt i judisk religiositet, övertygelsen, att politiken, när den är legitim, ingalunda behöver stå i motsatsförhållande till religionens och etikens krav. För den profetiska mentaliteten betecknande är det, att just i de kritiska tider, i vilka en Jesaja och en Mika levde, förkunnelsen var så vid, att den visserligen i första hand tidsbetonat menad som tröstebudskap åt konung och folk i denna den assyriska imperialismens renässans under Sanherib, av dessa idealitetspolitikens mästare var bestämd att därutöver bli mottot för varje ädel fredskämpe i framtiden. Båda profeterna sia om en guldålder på samma sätt: »Det kommer att ske vid dagarnas slut, då blir berget till den Eviges hus upprättat över de andra bergen, höjer sig över kullarna, och till Honom strömma alla nationer. Och många folk skola draga dit och säga: Välan, låtom oss gå upp till den Eviges berg, till Jakobs Guds hus, att han må undervisa oss om sina vägar och vi vandra på hans stigar, ty från Zion kommer lära att utgå och den Eviges ord från Jerusalem. Han skall döma mellan folken och träffa avgöranden för många nationer. De skola göra om sina svärd till plogar och sina lansar till vingårdsknivar. Inget folk kommer då att längre höja svärdet mot ett annat, kommer icke mer att lära sig krigskonsten» (2:2-4; Mika 4:1-3). En mera detaljerad skildring av denna messianska guldålder, som i motsats till den antika (jfr Vergilius: »fyra världsåldrar») icke

står vid början utan *slutet av historien*, påträffa vi hos Jesaja i det berömda 11. kap., där temat dock icke är människornas och staternas fred utan harmonin i djurvärlden: vargen bor tillsammans med lammet, tigern lägrar sig bredvid killingen, en kalv och ett ungt lejon trivas tillsammans, medan en liten gosse leder dem. På det messianska stället hos profeten Hosea (2:20) stiftar Gud ett fredsfördrag mellan Israel och markens farliga vilddjur, och, heter det vidare, svärd och krig, dem bryter jag bort från jorden och låter Israel bo i säkerhet.

Enligt Hermann Cohens, den kände grundläggaren av nykantianismen, uppfattning är profeternas fredstanke en följd av monoteismen och universalismen. Detta påstående har med rätta stött på motstånd, varvid man påpekat, att den egentliga pacifistiska impulsen hos dem fastmera kommit från deras strävande efter ett mera *moraliskt förhållande mellan folken*. Som vi sett av Jesaja-citatet, är det profetiska fredsidealet även kulturellt-aktivt: bredvid Guds berg skola andra berg höja sig, d.v.s. folkens egenart och livsformer skola icke kränkas, freden skall inträda i *rättvisans* tecken, icke i den livströtta pax romana under Augustus. Enligt de flesta profeter, särskilt Jesaja, skall Israels uppgift bestå i att förändliga detta förbund mellan folken och staterna (hebr. »brit am»). I sin instruktiva uppsats »Varför jag är jude» (Judisk tidskrift 1928) tillskriver Edmond Fleg det nutida Israel denna roll just i dess egenskap av ett faktiskt »nationernas förbund» i kulturell mening, en gemenskap, som av ödet och historien formats till en mötesplats för Öst och Väst.

Innehållsförteckning.

	Sid.
Hovpredikant Bo <i>Giertz</i> : Uppståndelsen och dopet	65
Professor <i>Hugo Odeberg</i> : Allegori och verbalinspiration	82
Professor <i>Hugo Odeberg</i> : Anteckningar till nytestament- liga texter	85
Professor <i>Aapeli Saarisalo</i> : Realia till Joh. ev. 20:6	105
Fil. lic. <i>Herman Wohlstein</i> : Judisk syn på Profeterna som fredskämpar	108

EREVNA. Redaktör: Teol. lic., Fil. mag. E. Starfelt. Lund.
Utgivare: Prof. H. Odeberg. Lund. Red. o. exp.: Erevna, Fack
91. Lund.

---

*Lund 1945. Carl Bloms Boktryckeri
Falkenberg 2002. KEGs*